ձեռքէն իրրեւ մանկավարժ մը, կը տարվեցրնէ ընտանեկան առարկաներու, գործիքներու, սովորական անասնոց անուններուն եւ հանգամանաց, կրօնական եւ որդիական պարտուց եւն. եւ այն՝ տղուն հետաքրքրական եւ հաճոյ եղանակաւ, բազմաթիւ օրինակներով հանգերձ։ Մեղմով եւ պարզ կը սկսի գրութիւնը, տղուն չդիտցած բառերն ալ մեկնելով եւ կամաց կամաց թէ լեզուն եւ թէ իմաստն ընդլայնելով։ Իսկ մէջը Պ. Թորոսեանի բաղձանաց եւ կամաց հակառակ սպրդած գրերու եւ հոլովմանց վրիպակներուն մտադիր ընթերցողը կը համարինք։ Ուրեմն մեզի կը մնայ թէ ծնողաց եւ թէ ուսուցիչներուն յանձնել այս ընտիր դասագիրքը։ Կը մնանք միւս հատորներուն, մանաւոր եղանակաւ Յ. Հեղինակին ուշադրութեանը յանձնելով, որ հետագայից մէջ եւս ի սպառ զանց չընէ ինչ ինչ քերականական կարեւոր գիտելիքներ ալ ընթերցանութեան հետ սանին աւանդելու։

16. Դիրոյն. — Դպրոցի գիրք։ ընթերցումներ՝ քաղաքացուած եւ նոր պատկերներով զարդարուած. Նախկիններուն Ազգանց համար։ Պ. Թորոսեանի այս դասագիրքն ալ վերոյն պէս ստուգիւ շատ "ընտիր" դասագիրք մը է. բարոյական ու մանկավարժական սկզբունքով յօրինուած՝ ազգու եւ վայել, բազմաթիւ եւ հետաքրքրական օրինակներով՝ զոյգն առ Աստուած, առ ծնողս եւ առ ընկերս ունեցած պարտուց, բարի եւ ընկերաց համակրելի վարուց՝ գործունէութեան փութաջանութեան նաեւ գործելու կերպին կը ծանօթացրնէ եւ կը յորդորէ։ Արտաքին ինչ ինչ ծանօթութիւններ ալ կու տայ տեղ տեղ։ Նախադասելի դասագիրքը մը է՝ բայց դեռ. "Նախակրթարանի աղէկանց համար"։ Ամենեւին անոր ներքին փայլը չի նուազցներ գաղղիերէնէ առած կտորները, մանաւանդ թէ գովելի ալ է կրթեալ ազգի մը սկզբան հետեւիլ, բայց միշտ հայոյցնելով ամէն բան. ամէն մանրերորդ խուսէ ու խուսափել Հայերէնը՝ մեր մայր լեզուն, օտար շղթաներով պարաւանդելէն, ինչպէս շատ մը անհեթեթ, լաւ եւս՝ զզուելի ու խիստ ասացուածքներ, բաւեր եւն եւն մուծուած են Հայերէնի մէջ, Հայերէն՝ իրենց մայր լեզուին վրայ գաղափար շուռնեցող — եւ իրենց ձեռքը գրիչ առնուլ խիզախող — հեղինակներէ։ Ա. Ա.

17—18. Երկու վարվուն քնարերգական եւ պատմական բանաստեղծութեանց ատարեր են. պատմականին առաջին նուագն ունինք առջեւնիս, եւ երկրորդը կը հրատարակուի, եթէ բանաստեղծին Մուսան զինքը չմատնէ...։ Ստորագրութիւնը գրաւիչ ու հանճարեղ է եւ հետաքրքրական մանրամասնութեանց պատճառաւ կենսալից պատկերներ կը ներկայանան ընթերցողին աչաց առջեւ։ Զի նմանիր Թումանեանց այն գրչակ բանաստեղծից, որոնց բանաստեղծութիւնը կամ — իմաստուն վանդացուցոյն հետ ըսելու համար — քոնոպէ ծոՒ-ԻՒՒ՝ յանգերու ճոխութեամբն ու անհամ նմանութիւններով աւելի անուանի կը հանդիսանայ, քան բանաստեղծական իմաստով։ Մեր բանիս Թումանեանցին գործքերը կարգացողը ինքզինքը Գամառ-Քաթիպային ոտանաւորներուն մէջ կը կարդէ. միայն թէ սխալ չհակրցուելու համար աւելցընենք, որ նոյն Մեծ մարդուն պէս ծանր ու խորագրգռած չէ, այլ աւելի քնականութեան, անուշութեան ու ստորագրութեանց պարզութեան կողմանէ անոր կը նմանի, սիրուն նկարագրով է եւ յաջողակ, աւելի զուարթի միտող տաղանդով։

19. Քիւրտ Պէկի փոքր տեսր մը է, ուստի պզտիկ գործք մը. միայն թէ նուիրուած ըլլալով հանգուցեալ Հ. Ղեւոնդ Վ. Ալիշանի անմոռանալի յիշատակին՝ դարձած եղած է մեծ գործք մը եւ կ'արժէ որ ամէն (գլխաւորաբար Հայրենիքէն դուրս գտնուող) Հայ՝ հատ մը ձեռքն ունենայ եւ անգամ մ'աչքէ անցընէ, յիշելու կամ իմանալու համար, թէ ինչէր կ'անցնին հոն մեր պատուական դրացիներուն շնորհիւ...։ Պ. Շատամիպական ստորագրութիւն մը կ'ընէ Հայ-քրդական կենաց վրայ, ճոխացընելով մեծաւ մասամբ աւանդութիւններէ քաղած ծանօթութիւններով եւ Ա. Հատորը կը վերջացրնէ ծանուցանելով մեզի քիւրտ գաղանի մը Պէկի տիտղոսով վարձատրուիլը։ Յաջողութիւն իւր յաջողակ եւ հայրենասէր գրչին։

Հ. Համբարեան։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԿՆՆՍԱԳՐԱԿԱՆ — Կոլոտ, Ամրոտոլու "Համալսարանը„. 161։ — Բժիշկ Դոկտ. Նահապետ Ռուսինեան. 169։

ԳՐԱԿԱՆ — Ուսուցչ. Ս. Վէբէրի "Կաթուղիկէ եկեղեցին ի Հայս„. 173։

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ — Արաքացի մատենագրեր Հայաստանի մասին. 176։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ — Ցիսնամեայ Յոբելեան Հանդէս հատատութեան Վանատան Մխիթարեանց որ յԱյտրն (պատկերազարդ). 180։

ՅՈՐԵԼԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ Գեղ. Հ. Եղիշէ Թազադիր Ծ. Վ.ի Դաքթանեան. 187։

ՈՑԼԵՒԱՑԼԷ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ. 191։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՂ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. ՌԱՓԱՏԷԼ Վ. ՊԱՐՈՆՅ

ՎԻԵՆՆԱ, ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

digitised by A.R.A.R.@